

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Мойси Володимира Васильовича
«УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ СИТУАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ»
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
073 «Менеджмент»**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. В сучасних умовах господарювання підприємства функціонують під впливом динамічних і непередбачуваних змін зовнішнього середовища, що супроводжуються зростанням рівня ризиків, загроз та кризових явищ. Посилення глобалізаційних процесів, нестабільність економічної кон'юнктури, а також наслідки воєнного стану в Україні істотно ускладнюють діяльність суб'єктів господарювання, зумовлюючи необхідність формування ефективної системи управління кризовими ситуаціями як складової забезпечення їх економічної безпеки.

Кризові процеси негативно впливають на фінансову стійкість підприємств, порушують безперервність виробничих і логістичних процесів, знижують рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Водночас ефективне антикризове управління дозволяє не лише мінімізувати наслідки деструктивних впливів, а й створювати передумови для відновлення діяльності та подальшого розвитку підприємств. Саме тому особливого значення набувають питання раннього виявлення кризових проявів, формування превентивних механізмів реагування та удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень.

Формування дієвої системи управління кризовими ситуаціями передбачає поєднання теоретичних і прикладних підходів, що охоплюють ідентифікацію загроз, оцінювання ризиків, прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій, а також розробку інструментів їх нейтралізації. У цьому контексті особливу роль відіграє інформаційно-аналітична складова, яка забезпечує обґрунтованість управлінських рішень та підвищує їх ефективність у кризових умовах.

Дисертація Мойси В. В. є комплексним науковим дослідженням, спрямованим на розвиток теоретико-методичних положень та розробку практичних рекомендацій щодо управління кризовими ситуаціями на підприємстві. Робота виконана у межах науково-дослідної тематики Львівського державного університету внутрішніх справ «Економічна безпека соціально-економічних систем: проблеми теорії та практики» (номер державної реєстрації ефективності системи управління кризовими ситуаціями, розроблено механізм

ідентифікації слабких сигналів та запропоновано модель обліково-аналітичного забезпечення, що сприяють підвищенню рівня економічної безпеки підприємств та їх адаптації до сучасних викликів.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи. Наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані у дисертаційній роботі Мойси В. В. і виносяться на захист, дають підстави стверджувати, що підхід дисертанта до формування системи управління кризовими ситуаціями на підприємстві характеризується логічною цілісністю, науковою виваженістю та практичною спрямованістю. Слід відзначити, що здобувач продемонстрував належний рівень опрацювання наукових джерел і сучасних досліджень, що дозволило сформулювати обґрунтовані теоретичні узагальнення та прикладні рекомендації. Дисертант аргументовано обрав і застосував сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечило досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань. Результати дослідження пройшли апробацію на науково-практичних заходах різного рівня, що підтверджує їх наукову значущість.

Варто також підкреслити, що достовірність отриманих результатів забезпечується використанням достатньо широкої інформаційної бази, зокрема статистичних матеріалів, даних фінансової звітності та результатів аналітичних розрахунків. Послідовність викладення матеріалу, узгодженість між окремими розділами роботи та взаємозв'язок теоретичних і практичних положень свідчать про системний характер проведеного дослідження. Застосування сучасних методичних підходів до оцінювання ефективності управління кризовими ситуаціями сприяє підвищенню рівня обґрунтованості висновків.

Отже, результати дисертаційної роботи відзначаються комплексністю, прикладною значущістю та можливістю їх використання у практичній діяльності підприємств, а також можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень у напрямі удосконалення систем управління кризовими ситуаціями та зміцнення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувача. Дисертаційна робота Мойси В. В. виконана українською мовою та оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України. Її обсяг і зміст узгоджуються з міждисциплінарною освітньо-науковою програмою «Економічна безпека соціально-економічних систем». Стиль викладу матеріалу є науковим, логіка побудови дослідження витримана, а висновки достатньо аргументовані та обґрунтовані.

У теоретичному розділі роботи розкрито сутність ключових категорій управління кризовими ситуаціями, здійснено узагальнення наукових підходів та сформовано авторське бачення їх змісту і взаємозв'язку в системі економічної

безпеки підприємства. Аналітична частина присвячена дослідженню впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на формування кризових процесів у діяльності підприємств, зокрема в умовах воєнного стану, а також оцінюванню ефективності управління такими процесами. У рекомендаційному розділі запропоновано прикладні підходи до вдосконалення системи управління кризовими ситуаціями, включаючи механізм ідентифікації слабких сигналів та удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення.

Дисертація характеризується логічною завершеністю, послідовністю викладу та цілісністю наукового дослідження. Основні результати роботи апробовані у наукових публікаціях і матеріалах конференцій, що підтверджує їх наукову значущість, достовірність та практичну спрямованість.

Наукова обґрунтованість та новизна представлених результатів проведеного дослідження. Дисертаційна робота містить комплекс науково аргументованих результатів, спрямованих на вирішення важливого науково-прикладного завдання щодо розвитку теоретичних і методичних положень управління кризовими ситуаціями в системі економічної безпеки підприємств.

До основних результатів, що відзначаються новизною та практичною цінністю, слід віднести:

- поглиблення теоретичних положень щодо управління кризовими ситуаціями на основі поєднання управлінського та безпекового підходів, що дозволяє розглядати кризові процеси як системне явище у функціонуванні підприємства;
- удосконалення методичного інструментарію оцінювання ефективності системи управління кризовими ситуаціями шляхом формування інтегрального показника, який враховує взаємозв'язок ключових функціональних складових діяльності підприємства;
- розвиток підходу до дослідження впливу чинників середовища на виникнення кризових явищ через побудову моделі динаміки змін, що дає змогу здійснювати прогнозування та своєчасне виявлення дестабілізаційних процесів;
- обґрунтування технології управлінського впливу на негативні чинники, яка передбачає їх упорядкування за рівнем значущості та концентрацію управлінських зусиль на найбільш критичних з них;
- удосконалення механізму виявлення слабких сигналів, що забезпечує підвищення оперативності реагування та координації дій у процесі управління кризовими ситуаціями;
- розвиток підходів до формування обліково-аналітичного забезпечення, що базується на інтеграції облікових, аналітичних і контрольних процедур для підвищення якості інформаційної підтримки управлінських рішень.

Здобуті результати мають як теоретичне, так і прикладне значення, оскільки можуть бути використані для подальшого розвитку наукових досліджень у сфері антикризового управління, а також впроваджені у практичну діяльність підприємств з метою підвищення їх стійкості та адаптивності в умовах нестабільного середовища.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У дисертаційній роботі розв'язано наукове завдання, що полягало у розвитку теоретичних положень і розробленні прикладних підходів до управління кризовими ситуаціями в процесі забезпечення економічної безпеки підприємств. За результатами дослідження сформовано систему узагальнень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та свідчать про самостійний внесок автора у розвиток антикризового управління. Поставлена мета досягнута, а завдання виконані у повному обсязі, що підтверджується логічною узгодженістю структури роботи та отриманих результатів.

Отримання наукових результатів забезпечено використанням системного підходу та комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження. У роботі застосовано методи узагальнення і систематизації, аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, статистичні методи, елементи економіко-математичного моделювання, а також інструменти прогнозування та функціонального моделювання. Використання зазначених методів дозволило обґрунтувати ключові положення дослідження та забезпечити достовірність отриманих результатів. Здобувач продемонстрував належний рівень володіння сучасною методологією наукових досліджень.

Наукове та практичне значення результатів дослідження. Отримані у дисертації результати мають вагомe теоретичне та прикладне значення, оскільки спрямовані на удосконалення системи управління кризовими ситуаціями на підприємстві. Запропоновані автором рішення можуть бути впроваджені у діяльність підприємств з метою своєчасного виявлення загроз, підвищення якості управлінських рішень та мінімізації наслідків кризових процесів. Разом з тим, наукові положення роботи розширюють сучасні уявлення про механізми забезпечення економічної безпеки та можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені в дисертаційній роботі, безпосередньо використані такими підприємствами: ТОВ «Львівагропродукт» (Довідка про впровадження № 63/25 від 23.10.2025), ТзОВ «Молокозавод «Самбірський»» (Довідка про впровадження № 14_25 від 14.10.2025), ТОВ «Фенікс Агро Трейд» (Довідка про впровадження № 1/30.10.2025 від 30.10.2025), ТОВ «Агрокомпанія «РАТА»» (Довідка про впровадження № 1 від 16.09.2025).

Наукові розробки та теоретичні узагальнення дисертаційної роботи впроваджені в освітній процес та наукову діяльність Львівського державного університету внутрішніх справ (Акт про впровадження результатів дисертації в наукову діяльність ЛьвДУВС № 23 від 24.09.2025, Акт про впровадження результатів дисертації у освітній процес ЛьвДУВС № 63 від 24.09.2025).

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час вивчення змісту дисертації та наукових праць здобувача фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Використання ідей, суджень, цитування інших авторів супроводжуються посиланнями на їхні праці.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Незважаючи на ґрунтовність дослідження та належний рівень опрацювання теоретичних і методичних положень, дисертаційна робота Мойси Володимира Васильовича не позбавлена окремих дискусійних аспектів, які доцільно відзначити:

1. На сторінці 42–48 дисертаційного дослідження автором сформовано понятійно-термінологічний базис управління кризовими ситуаціями та уточнено зміст ключових категорій, що всебічно розкриває поняття управління саме кризовими явищами, проте доцільно було б додатково структурувати співвідношення понять «кризовий розвиток», «криза», «кризова ситуація» та «загроза» у вигляді узагальнюючої схеми або таблиці, що дозволило б більш наочно відобразити авторську логіку їх взаємозв'язку та посилити системність теоретичних положень.

У роботі ґрунтовно розкрито безпекову складову управління кризовими ситуаціями, проте доцільно було б більш чітко окреслити взаємозв'язок між рівнем економічної безпеки та стратегічними цілями підприємства, що дозволило б продемонструвати довгостроковий вплив антикризових рішень на конкурентоспроможність суб'єкта господарювання.

3. Рис. 2.10. Загрози, які спричиняють виникнення та поширення кризових ситуацій на підприємствах сільськогосподарського сектору економіки України, доцільно було б доповнити зовнішньоекономічними чинниками: коливання світових цін, попит на українську сільськогосподарську продукцію у світі, зміни митно-тарифної політики тощо.

4. На сторінці 161 ознаки слабких сигналів доцільно доповнити наступними: низький рівень формалізації, мультиджерельність отримання сигналів, чутливість до інтерпретації. Що дасть можливість посилити науковість та цілісність дослідження.

. У частині, присвяченій обліково-аналітичному забезпеченню управління кризовими ситуаціями (сторінки 168–174), доцільно було б доповнити модель коротким описом вимог до цифрової підтримки процесу, зокрема рівня автоматизації обробки даних та використання сучасних інформаційних систем,

що особливо актуально в умовах воєнної нестабільності та зростання інформаційних ризиків.

Проте, висловлені зауваження не знижують загальну позитивну оцінку роботи, а слугують рекомендаціями для подальших наукових пошуків.

Загальний висновок. Узагальнення результатів аналізу дисертації та наукових публікацій Мойси Володимира Васильовича свідчить про те, що робота є цілісним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові, обґрунтовані з наукової точки зору результати. Вони відзначаються актуальністю, містять елементи наукової новизни, мають вагоме теоретичне й прикладне значення та дають змогу автору комплексно вирішити наукове завдання щодо удосконалення підходів до управління кризовими ситуаціями в процесі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Дисертаційна робота Мойси Володимира Васильовича виконана в рамках міждисциплінарної освітньо-наукової програми «Економічна безпека соціально-економічних систем» і за змістом відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Мойса Володимир Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

**Доцент кафедри
менеджменту та економічної безпеки
навчально-наукового інституту
управління, психології та безпеки
Львівського державного
університету внутрішніх справ
кандидат економічних наук, доцент**

Володимир ГОБЕЛА

